

A KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI KUTATÓMUNKA NÉHÁNY TARTALMI ÉS SZERVEZÉSI KÉRDÉSE^x

N.I. TYULINA^{xx}

"A tudomány hatalom!" Ezeket a szavakat mondotta 350 évvel ezelőtt Francis Bacon, a modern tudomány materialista hagyományainak megalapítója. A műszaki tudományok haladásának egész menete bizonyítja ezeknek a szakvagnak helyességét. A tudomány azonban egész története folyamán nem volt annyira aktív, nem rendelkezett olyan átformáló erővel, mint napjainkban. Vonatkozik ez mind az egzakt, mind pedig a társadalomtudományokra. Tényleges átformáló erejük különösképpen a szocialista társadalomban jut kifejezésre, amelynek építése szigorúan tudományos alapokon folyik.

A társadalomtudományokhoz tartozik a könyvtártudomány is. A Szovjetunióban a tudomány fejlődése terén az utóbbi időkben szembetűnő elvi változások figyelhetők meg.

A könyvtárelmélet számára komoly ösztönzést jelent a Szovjetunióban folyó aktív, gyakorlati könyvtárfejlesztési munka. Az országban a különböző könyvtár típusok hatalmas hálózata működik, amelyeknek együttes könyvvállománya csillogászati számokat ért el és évente növekszik. Állandóan növekszik az olvasók száma. A szovjet emberek szellemi igényeinek növekedésével mind bonyolultabbá válik a könyvpropaganda jellege, gazdagodik a tartalma. A kommunizmus építésében a szovjet nép előtt álló feladatok megkövetelik a könyvtári ellátás állan-

^x TYULINA, N.I.: Nekotórie voproszu szoderzsannja i organizacii naucsno-isszledovatel'skóje rabotü v oblaszti bibliotekovedenija. Doklad na IV rabocsem szovscsaunij centrov bibliotekovedenija i metodicseszkoje rabotü bibliotek szocialiszcicseszkih sztran. Moszkva 1968. 14 p. (kézirat)

^{xx} Folyóiratunkban a jövőben következetesen helyesznük érvenyesíteni azt az elvet, hogy a cirillbetűs neveket közleményeink címében és szövegében az akadémiai, fonetikus helyírás szerint írjuk, s csak az eredeti kiadvány - minderr közleményhez csatolt - címléírásában alkalmazzuk a könyvtári szabványnak megfelelő transzlitterálást. (A szerk.)

dó javulását, formáinak tökéletesedését, ami olykor a jelenleg érvényben lévő rend komoly átszervezésével, a megszokott gyakorlat elvetésével jár. Ilyen gyökeres javulást csak pontos tudományos kutatás alapján, a tények alapos elemzése és elméleti általánosítása alapján érhetünk el. Egyre nagyobb szükség van tehát arra, hogy jelentős mértékben megszilárdítsuk a könyvtári munka tudományos bázisát. Ennek a szükségletnek megfelelően az utóbbi években aktivizálódott a könyvtártudományi és bibliográfiai tudományos kutatómunka.

A könyvtárelmélet területén komoly haladás történt.

Először: lényegesen bővült, a gyakorlati igényekhez közeledett a tudományos kutatások témaköre;

másodszor: tökéletesedtek a kutatómunka módszerei;

harmadszor: intézkedések történtek a kutatómunka szervezeti alapjainak megjavítására.

I.

A Szovjetunióban folyó könyvtárügyi tudományos kutatások komplexusából a fentebb említettekkel összefüggésben a következő öt területet szeretnénk kiemelni:

Az **első**: a Lenin születésének 1970-ben reánk következő 100. évfordulójával összefüggő kutatások. Lenin a szovjet könyvtárügy elméletének és gyakorlatának fejlesztésében rendkívül nagy szerepet játszott. Igen nagy gondot fordított a néptömegek könyvtári ellátásának megszervezésével kapcsolatos kérdésekre, nagy mértékben annak színvonalával hozta összefüggésbe a kulturális építőmunka egyéb kérdéseit, általában az egész kulturális forradalom eredményeit. Körülbelül 270 olyan Lenin-dokumentummal rendelkezünk, amelyek a könyvtárüggyel foglalkoznak, s együttesen a könyvtárügy megszervezésének és fejlesztésének logikus koncepcióját tartalmazzák a szocialista társadalomban. Alapvető szerepet játszottak a Szovjetunió könyvtári rendszerének megszervezése során. Leninnek a kultúrára és a kulturális forradalomra vonatkozó tanain alapul az egész szovjet könyvtári elmélet.

A Lenin születésének 100. évfordulója kapcsán jelenleg a Szovjetunióban folyó tudományos kutatások jelszava: "Lenin és korunk". E kutatások azt igyekeznek tisztázni, hogy a könyvtárfejlesztés jelenlegi szakaszában hogyan valósulnak meg Lenin alapvető útmutatásai, s tudományos és elméleti elemzésük alapján milyen lehetőségek nyílnak további érvényesülésükre.

E kutatások legfontosabb témái: Lenin és a könyv; A leninizmus és a szovjet könyvtártudomány metodológiai alapjai; Lenin és a könyvpropaganda je-

lenlegi feladatai; A lenini nemzetiségi politika és a könyvtárügy fejlődésének nemzeti aspektusai a szövetséges köztársaságokban; Lenin és a bibliográfiai tájékoztatás korszerű feladatai; Lenin hagyatéka a szovjet emberek olvasmányai-ban; a Leninről szóló könyvek a szovjet gyerekek olvasmányai-ban.

A **második** területet a szociológiai jellegű kutatások jelentik. Jelen értekezletünkön ezzel a kérdéssel külön beszámoló foglalkozott. Ezért csak megemlítem, hogy hazánkban ezek a kutatások két irányban folynak: egyrészt az olvasók igényeinek természetét, lényegét, tartalmát és kialakulásuk szociológiai feltételeit igyekeznek tisztázni, másrészt a tudományos dolgozóknak, a népgazdaság és a kultúra szakembereinek szakmai jellegű könyvtári és bibliográfiai igényeit. Ezeknek a kutatásoknak célja: meghatározni a könyvtárak helyét és szerepét a jelenlegi társadalomban, a könyv és könyvtárak helyét a tömegkommunikáció rendszerében, a könyvtári munka hatékonyságát. Nagyon értékes anyagot gyűjtenek össze, mind az olvasás differenciált irányítására szolgáló formák és módszerek tökéletesítése, mind pedig a könyvtári ellátás szervezeti strukturájának megjavítása szempontjából.

A **harmadik** terület "A könyvtár és a tájékoztatás" problémakörének kutatása. Köztudomású, hogy a könyvtári szaksajtó hasábjain az utóbbi időben nagyon sok országban éles vita folyt arról, mi a könyvtár helye a tudományos tájékoztatás rendszerében. Ez a vita kétségtelenül hasznos volt. Egyrészt oda vezetett, hogy azok, akik eddig azt az elgondolást képviselték, hogy a könyvtárakat be kell olvasztani a tájékoztatási központokba, elismerték a könyvtárak sajátos fontos funkcióit a tájékoztatás terén. Másrészt: ez a vita határozott lökést adott a probléma elméleti alapjainak kidolgozásához.

"A könyvtár és a tájékoztatás" problémakörével kapcsolatos szovjet kutatások a következő kérdésekre összpontosulnak:

a) Meghatározzák a tudományos könyvtári állomány fejlesztésének távlatait, tisztázzák a tároló könyvtárban való őrzés problémáit. Ezen belül elemzik a Szovjetunió általános gyűjtőkörű és ágazati jellegű tudományos szakkönyvtáraiban található állomány összetételét, felhasználását és tárolását; megvizsgálják a köteleispéldány-rendszer tökéletesítésének útjait; feltárják a tudományos irodalom mennyiségét világviszonylatban, és tanulmányozzák, hogyan lehet legcélszerűbben gyarapítani a tudományos könyvtárak külföldi anyagát; elméletileg és kísérletileg kidolgozzák a könyvtári állomány depozit jellegű tárolásának problémáit.^x

^x Lásd erre vonatkozólag folyóiratunk 1968. évi 2/3. számában az "Alapvető ir-tózkodások a szovjet általános könyvtárak fejlesztéséről a tudományos és mű-szaki tájékoztatás országos rendszerében" c. közleményt.

b) Kidolgozzák a központi katalógusok optimális rendszerét, és megvizsgálják, hogyan lehet ezeket elektronikus digitális számítógép-technika segítségével szerkeszteni. A központi katalógusok az országos tudományos tájékoztatási rendszer szükséges részét alkotják, mivel alapjai valamennyi könyvtárközi kapcsolatnak: az állománygyarapítás koordinálásának, az együttműködésnek a könyvtárközi kölcsönzés területén, a bibliográfiai tájékoztató szolgálat kooperációjának stb. Az erre vonatkozó kutatásoknak az a céljuk, hogy a központi katalógusokat a megfelelően teljes és operatív tájékoztatás eszközüvé tegyék: biztosítsuk az univerzális, tárcaközi, össz-szövetségi és regionális központi katalógusok ésszerű kombinációját az ágazati katalógusokkal; ennek eredményeképpen alakítsuk ki a különböző típusú központi katalógusok teljes, optimális országos rendszerét, világosan elhatárolva mindegyiküknek a profilját, funkcióit és formáját, ésszerűen összehangolva a központi katalógusokat szervező és az összeállításukban részt vevő könyvtárak tevékenységét.

c) Kidolgozzák a kurrens és retrospektív bibliográfiai tájékoztatás problémáit. Ezen belül elméleti és módszertani szempontból elemzik a bibliográfiai tájékoztatás jelenlegi helyzetét és fejlődési perspektíváit, hogy megtalálják legésszerűbb formáit és fajtáit valamennyi ismeretág és a szakmaközi jellegű problémák területén. E kutatások végső célja optimális modell kidolgozása a tájékoztató bibliográfiai kiadványok országos rendszere számára.

d) Speciális tájékoztatás-visszakereső rendszert dolgoznak ki a kurrens hazai és külföldi irodalom automatizált feldolgozására és visszakeresésére. Ennek a rendszernek lehetőséget kell adnia arra, hogy elektromos írógépek felhasználásával elkészítsék az irodalom cimleírását, szakozását és tárgyszavazását, egyúttal kódolva a bibliográfiai információt; a kódolt információt betáplálják elektronikus digitális számítógépbe; a betáplált anyagot a géppel feldolgozzák és cédulák, jegyzékek, nyomtatott katalógusok formájában kiadják.

Meg kell jegyezni, hogy "A könyvtár és a tájékoztatás" problémakör kutatásával szoros összefüggésben tanulmányozzák a szakemberek igényeit, amelyek fontos kritériumai lehetnek az egyes megoldások helyességének.

A kutatások **meggyedlik** területe: a közművelődési könyvtárak könyvtári szolgáltatásainak tökéletesítése.

A szovjethatalom éveiben rendkívüli módon megnőtt a könyvtárak szerepe, mind a tömeges önképző olvasás szervezésében, mind a szovjet emberek olvasmányai körének kialakításában. Adataink¹ vannak arra vonatkozóan, hogy az olvasók a kivett könyvek 65 százalékát a könyvtári tájékoztatási és propagandaanyag alapján, a könyvtárosok és bibliográfusok javaslatára kölcsönözték ki. A könyvpropagandának, az olvasás irányításának azonban még komoly hibái

vannak. Ezeket számos körülmény magyarázza, többek között az, hogy nem megfelelő a közművelődési könyvtárak állományának összetétele, s hogy a dolgozók önképző olvasásában nem jut kellő szerep az ajánló bibliográfiának, Épp ezért komoly kutatások kezdődtek a közművelődési könyvtárak állományának helyzetéről és gyarapításának módjáról; ezek a kutatások egyben az állomány gyarapításának tudományos alapjait, fejlődésének perspektíváit is tisztázni fogják.

Különleges helyet foglal el az ajánló bibliográfia problémáinak kutatása: mi a helye és szerepe, mi a helyzete, milyenek a fejlődési perspektívái a könyvpropagandának és az olvasás irányításának a rendszerében, amely az ifjúság kommunista nevelését, a személyiség politechnikai és szakmai önképzését, harmonikus kifejlődését, valamint esztétikai nevelését van hivatva előmozdítani. Az ajánló bibliográfiát nemcsak kiadványok rendszerének, hanem a könyvpropaganda és olvasásirányítás legfontosabb módszerének is tekintik. A kutatások valamennyi ismeretág - a társadalmi és politikai irodalom, a természettudományos, a műszaki, a mezőgazdasági szakirodalom, a szépirodalom és a művészet - ajánló bibliográfiáira kiterjednek. Végső céljuk annak tisztázása, hogyan lehet növelni az ajánló bibliográfia hatékonyságát a könyvpropaganda és olvasásirányítás területén, valamint az olvasmányanyag kidolgozása az önképzés legfőbb ágaiban.

Az **ötödik** terület: az egységes könyvtári szolgáltatási rendszer elméleti, tudományos alapjainak kidolgozása.

Hazánkban a városokban és falvakban a közművelődési könyvtárak széles hálózata működik, amelyekben gazdag állomány áll az olvasók rendelkezésére. A könyvtári hálózat jelenlegi szervezete azonban a könyvtárak széttagoltsága és elszigeteltsége miatt nem biztosítja a lakosság könyvszükségletének teljes kielégítését, az olvasók kellő színvonalú ellátását. Egy-egy község, járás, város határain belül gyakran valamennyi könyvtár állományában majdnem teljesen ugyanazon könyvek találhatók, nagy példányban a ritkán keresett irodalom. A központi városi és járási könyvtárak, amelyeknek leggazdagabb az állományuk, igyekeznek korlátozni annak könyvtári kölcsönzés útján való terjesztését, mivel azt tartják a legfontosabbnak, hogy saját olvasóik igényeit elégítsék ki. Az állam által biztosított összegek sok könyvtár között forgácsolódnak szét, és felhasználásuk nem minden esetben a legésszerűbb.

Ugyanakkor a tudomány és technika haladása, a dolgozók mind nagyobb vonzódása a tudás iránt, az olvasók minőségi összetételének megváltozása azt követeli, hogy alapos revízió alá vegyünk a közművelődési könyvtárak munkáját. Az utóbbi évek hazai tapasztalatai és más országok tapasztalatai arra valla-

nak, hogy ennek az átszervezésnek leghatékonyabb formája a könyvtári hálózat struktúrájának központosítása.

A jelen munkaértekezleten részt vevő országok számára nem új ez a kérdés. Elismerjük, hogy megoldásában némileg le vagyunk maradva. Annál inkább az a véleményünk, hogy mielőtt hozzálátnánk az átszervezéshez, ki kell dolgoznunk tudományos alapjait. Ezen azt értjük, hogy megállapítjuk a fiókkrendszer optimális változatait a konkrét területi és gazdasági feltételektől függően, kidolgozzuk az alapelveket a központi könyvtár és fiókjai állományának gyarapítására, megkeressük a legésszerűbb és leghatékonyabb utakat és módokat az olvasók könyvvvel és tájékoztatással való ellátására, tisztázzuk a centralizálás gazdasági kérdéseit.

A felsorolt területek természetesen nem merítik ki a Szovjetunióban folyó, a könyvtárügy és bibliográfia elméletére vonatkozó kutatások témakörét. Szólni kellene a könyvtárgazdasági kutatásokról, amelyek az alapvető könyvtári munkafolyamatokra fordított költségeket vizsgálják; a gyermek- és ifjúsági olvasók érdeklődési körének és olvasásuk sajátosságának, olvasásuk irányításának vizsgálatáról; a könyv, a könyvtárügy és a bibliográfia történetére vonatkozó kutatásokról stb.

Valamennyi ugyanazt a célt követi: megteremti a szilárd tudományos alapot az ország könyvtárügyének további fejlődéséhez, színvonalának emeléséhez.

Mindezek a kutatási témák azonban nem elégitik ki teljesen szükségleteinket. Véleményünk szerint még nagyon keveset tettünk és teszünk a könyvtártudomány általános elméleti alapjainak kidolgozásáért. Pedig ez az egyik nélkülözhetetlen előfeltétele az egész könyvtárelmélet továbbfejlesztésének.

Tudomásunk szerint nem eléggé aktívan foglalkoznak ezekkel a kérdésekkel más szocialista országokban sem.

Nagy érdeklődéssel hallottuk Kołodziejska elvtársnő előadásából, hogy a lengyel Nemzeti Könyvtár bibliográfiai intézetének munkatervében két általános elméleti jellegű téma szerepel: "A könyvtári terminológia" és "A könyvtártudomány mint tudományos diszciplína". A Lenin Könyvtár tervében is ott szerepel ugyanez a két általános elméleti téma: "Az egységes könyvtári terminológia" és "A könyvtártudomány a társadalomtudományok rendszerében". Ugy gondolom, hogy ez a találkozás nem véletlen. Számunkra valóban nehéz, szinte lehetetlen előrehaladni ezeknek és hozzájuk hasonló témáknak a kidolgozása nélkül. Itt talán még nagyobb szükség van a szoros együttműködésre, országaink tudományos erőinek egyesítésére, mint bármely más tudományos témakörben.

Amint már fentebb említettem, az utóbbi időben észrevehető haladás tapasztalható a tudományos munka formáinak és módszereinek alkalmazásában, amellett pedig új formák és módszerek is jelentkeznek.

Mindjobban elterjed a könyvtárügy szociológiai aspektusainak tanulmányozása. Ezzel egyidejűleg a könyvtártudományi kutatások gyakorlatában olyan modern tudományos módszerek kapnak helyet, mint a kérdőíves felmérés, körkérés, interjú stb.

A tudományos kutatás fontos módszere a kísérlet. Egyik fontos eszköze a tudomány és a gyakorlat összekapcsolásának, lehetővé teszi a tudományos elgondolások és következtetések helyességének ellenőrzését. A humán és társadalomtudományok területén azonban a kísérletet nagyon ritkán, csak szűk körben használják. A könyvtártudományi alkalmazására irányuló próbálkozások azt mutatják, hogy új lehetőségeket nyújt, hozzájárul a kutatások frontjának jelentős kiterjesztéséhez. Nagyon széles körben alkalmazunk kísérleteket a következő témák kutatása során: "A könyvtári hálózatok centralizálása", "A központi katalógusok rendszere", "Az állomány depozit jellegű tárolásának problémái" stb.

Az új módszerek között meg kell említeni a modellálást is, amely lehetővé teszi, hogy a modellel kapcsolatos tapasztalatok alapján véleményt alkossunk a "természetes feltételek között" végbemenő folyamatokról és jelenségekről. A modellálás módszerét ajánlatos például használni "A közművelődési könyvtárak állománya fejlődésének távlatai" című és sok más téma feldolgozásánál.

A könyvtártudomány, ugyanúgy mint bármely más tudományág, az alap- és rokon tudományokkal összefüggésben fejlődött és fejlődik, amilyen például a filozófia, a szociológia, a pedagógia, a pszichológia, a bibliográfia elmélete, az információelmélet, a kibernetika és mások.

Azok a problémák azonban, amelyek ebből az összefüggésből fakadnak, még korántsem tisztázódtak teljesen. A tudomány fejlődésének jelenlegi fokán ez a feladat is egyre fontosabbá válik.

Napjainkban szemtanúi vagyunk annak, milyen kolosszális eredmények és tudományos sikerek származnak a tudományok integrációjának folyamatából. A könyvtári elmélet további sorsa, megszilárdítása és fejlődése tekintélyes részben attól függ, hogy milyen figyelmet szentelünk a határos szakterületeken folyó kutatásoknak, milyen mértékben használjuk fel a rokon tudományok adatait.

Azt hiszem, hogy a fejlődés jelenlegi színvonalán a tudományunk előtt álló valamennyi probléma közül a legfontosabb: "A könyvtártudomány a tudományok rendszerében". Ha ezt a problémát megoldottuk, tudományunk információkhoz jut más tudományok által feltárt tényekről, az általuk kidolgozott módsze-

rekről, az általuk kialakított koncepciókról. Ezeknek az információknak az önálló értelmezése segítségével gyorsabban, pontosabban, helyesebben dolgozhatjuk ki saját tudományunknak, a könyvtártudománynak a tényelt, módszereit és koncepcióit.

III.

A könyvtártudományi kutatómunka méreteinek általános növekedésével és továbbfejlesztésének szükséges voltával kapcsolatban különösen fontossá válnak a tudományos munka megszervezésének, irányításának és tervezésének problémái.

A tudomány rendszer. Fejlődésének egyik alapvető sajátossága ezért abban rejlik, hogy az új tudományos eszmék és kutatási módszerek kidolgozásánál a fő erőt nem az egyes személyek, hanem a munkaközösségek tevékenysége jelenti. A tudományos tevékenység eredményeit nem a kutatásba bevont emberek száma biztosítja, hanem munkájuk kollektivitásának színvonala, a munka racionális, célszerű megszervezése.

Az utóbbi időben hazánkban intenzíven keresik a könyvtártudomány optimális szervezeti struktúráját. Ezzel összefüggésben számos intézkedés történt.

A könyvtártudomány és a bibliográfia elmélete területén a Szovjetunióban elsősorban a tudományos könyvtárakban (általános gyűjtőkörű és szakkönyvtárakban), másrészt a felsőfoku tanintézetekben (a könyvtárosképző főiskolákon, valamint az egyetemek és pedagógiai főiskolák speciális tanszékein) folynak kutatások. A könyvtártudományi és bibliográfiaelméleti kutatómunka összszövetségi központja az ország nemzeti könyvtára, a Lenin Könyvtár.

Az utóbbi időkhöz ezekben az intézményekben nem működtek önálló kutató részlegek. Kisebb-nagyobb mértékben a könyvtár valamennyi osztálya, az intézet valamennyi tanszéke végzett tudományos munkát. Egyre érezhetőbbé válik azonban, hogy változtatni kell ezen a helyzeten; a tudományos munka olyan méreteket ölt, hogy mind nehezebb összeegyeztetni az operatív munkával, annál is inkább, mert az utóbbinak a terjedelme is állandóan növekszik. Ezért az a tendencia jelentkezik, hogy a nevezett intézményeken belül adminisztratív, strukturális szempontból különálló kis kutatási egységeket alakítsanak ki.

1967 augusztusában a Lenin Könyvtárban egy speciális osztályt létesítettek: a könyvtártudományi, bibliográfiaelméleti és könyvtörténeti kutatási osztályt. Az osztálynak az a legfőbb funkciója, hogy önállóan dolgozza ki a fontosabb tudományos problémákat, és koordinálja mindazokat az intézményeknek a tudományos munkáját, amelyek a Szovjetunió Művelődésügyi Minisztériumához tartoznak. Ezek: a Szaltikov-Scsedrin Könyvtár, az Idegen Nyelvi Irodalom Álla-

mi Össz-szövetségi Könyvtára, a szövetséges köztársaságok állami könyvtárai, a megyei és gyermekkönyvtárak, a könyvtárosképző főiskolák, az egyetemeknek és a szövetségi köztársaságok pedagógiai főiskoláinak a könyvtártudományi és bibliográfiai tanszékei.

Önálló tudományos osztályt létesítettek a Szaltikov-Scsedrin Könyvtárban. Hasonló osztályok létrehozását tervezik a legközelebbi időn belül számos köztársasági és központi ágazati könyvtárban. Tudomásunkra jutott, hogy már könyvtárosképző főiskoláink is gondolnak speciális tudományos részlegek megszervezésére.

A tudományos munka megszervezésének strukturális alapját a Szovjetunióban a kutatócsoport alkotja. Ilyen csoportokat minden téma kidolgozására alakítanak, amely a könyvtártudományi, bibliográfiaelméleti és könyvtörténeti kutatómunka 1968-1970. évi központi távlati tervében szerepel. Ezek a csoportok az illető témával foglalkozó szakemberekből állanak.

Minden olyan tudományos téma kidolgozásának, amellyel több intézmény kollektíven foglalkozik, megvan az irányító szerve: ez kialakítja a kutatócsoportot, tudományosan irányítja az illető probléma kidolgozását országos méretekben, szervezi, irányítja és tanácsokkal segíti a közreműködő intézmények munkáját.

Az alapvető témák és problémák ("A könyvtár és a tájékoztatás", "Az ajánló bibliográfia" stb.) tisztázására egy-egy kérdés legkiválóbb szakembereiből "problématanácsokat" hoznak létre. Ezek hagyják jóvá a kutatással kapcsolatos dokumentumokat: programokat, jelentéseket, a kutatás egyes szakaszaira, valamint a végleges eredményekre stb. vonatkozó anyagokat. Mindegyik problématanács tevékenységében az illető kutatócsoportokra támaszkodik, munkájának szervezője azonban az adott problémával kapcsolatban kijelölt irányító szerv.

A tudományos munka legfontosabb elvi kérdéseit megvitatják a Lenin Könyvtár módszertani tudományos tanácsában és a Szovjetunió Művelődésügyi Minisztériumának könyvtári tanácsában. Ezek a konzultatív szervek az ország legnagyobb könyvtárainak és könyvtári intézményeinek képviselőiből alakultak.

A könyvtártudomány szervezeti felépítésének kérdései azonban az ügynek csak az egyik oldalát jelentik. Ahhoz, hogy a könyvtártudomány valóban "termelőerővé" váljék, véleményem szerint az is szükséges, hogy nagyon alaposan és kritikusan elemezzük úgynevezett "tudományos potenciálját" a maga egységében, azaz a) káderhelyzetét, a dolgozók száma, szakképzettsége, életkori összetétele és az utánpótlási lehetőség szerint; b) tudományos információkkal való ellátottságát, más szóval azt, hogy eléggé gazdag-e saját eszmékben és módszerekben, s ismeri-e világviszonylatban a gyakorlatot; c) anyagi-műszaki ellátottságát, tehát pénzügyi és kísérleti bázisát.

Egy ilyen elemzés lehetővé teszi, hogy feltárjuk a legérzékenyebb pontokat, és helyesen állapítsuk meg azokat az alapvető intézkedéseket, amelyek szükségesek a könyvtártudomány tudományos potenciáljának emeléséhez.

Doktor Groh előadásában egy nagyon fontos kérdést vetett fel: szoros tudományos kapcsolatokat és együttműködést kell kialakítani más tudományos intézményekkel, amelyek rokon témakörrel foglalkoznak. Teljes mértékben egyetérték Groh doktorral. Véleményem szerint az ilyen együttműködés kifejlesztése elsőrendű feladataink közé tartozik. Tulajdonképpen ez megint csak annak a problémának az egyik aspektusa, hogy mi a könyvtártudomány helye a tudományok rendszerében. Ebben a vonatkozásban nyilvánvalóan sok még a tenivalónk. A szociológiai kutatások folyamán kontaktust teremtettünk a szociológusokkal, demográfusokkal, matematikusokkal. Állandóan fejleszteniünk kell együttműködésünket az információelmélet szakembereivel, akik, melleleg megjegyezve, irigylésre méltó ütemben fejlesztik tudományukat. Még mindig nincs megfelelő kapcsolatunk a filozófusokkal, közgazdászokkal és jogászokkal. Ha a kapcsolatok fejlesztésének eredményeképpen a kutatási problématanácsokban nemcsak a könyvtári szakemberek, hanem a rokon tudományok képviselői is közreműködnek, akkor jelentős mértékben nőnek esélyeink a sikerre.

A könyvtártudományi, bibliográfiaelméleti és könyvtörténeti kutatómunka további fejlesztése érdekében célszerű együttműködést kialakítani a szocialista országok tudományos könyvtári intézményei között. Ez az együttműködés az elkövetkező 2-3 évben bontakozhat ki, az alábbi problémák és témák keretében;

1. a könyvtártudomány általános elméleti alapjai;
2. a könyvtárügy szociológiai aspektusai;
3. az egységes országos könyvtári rendszer kialakításának elméleti és szervezeti alapelvei;
4. a kurrens bibliográfiai tájékoztatás optimális rendszere;
5. a könyvtári munkafolyamatok automatizálása.

Ezt az együttműködést a következő formákban lehetne megvalósítani:

1. a tudományos munkatervek rendszeres cseréje;
2. a szocialista országok könyvtárosainak tudományos szemináriumai egyes tudományos problémákról;
3. közös kutatócsoportok kialakítása;
4. egyes tudományos dolgozók kiküldése egy másik ország könyvtári intézményébe, kutatásban vagy kísérletben való részvétel céljából.

Ha elmélyítjük a szocialista országok könyvtárosainak együttműködését a kutatómunka terén, kétségteljesen új perspektívák tárulnak fel könyvtártudományunk további fejlődése számára.